Pojęcia kluczowe: *zakaz tortur, prawo do rzetelnego procesu sądowego, prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, wolność wypowiedzi, ochrona własności, prawo do wolnych wyborów, zakaz dyskryminacji, ogólny zakaz dyskryminacji, skargi indywidualne*

Marek Antoni Nowicki

Europejski Trybunał Praw Człowieka – przegląd orzecznictwa (październik–grudzień 2025 r.)

Abstrakt

Prezentowany przegląd orzecznictwa stanowi omówienie najistotniejszych wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydanych w okresie od października do grudnia 2025 r. Obejmuje on zagadnienia dotyczące:

zakazu tortur, prawa do rzetelnego procesu sądowego, prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, wolności wypowiedzi, ochrony własności, prawa do wolnych wyborów, zakazu dyskryminacji, ogólnego zakazu dyskryminacji, skarg indywidualnych.

I. Zakaz tortur (art. 3)

W śledztwach dotyczących zarzutów złego traktowania szczególne znaczenie mają dowody w postaci nagrań wideo. Jeśli takie nagrania istnieją i są dostępne dla organów ścigania, ich odpowiednie zabezpieczenie, ochrona i niezależna analiza stanowią oczywiste zadanie w śledztwie, które, w razie ich braku, może w rozstrzygającym stopniu podważyć jego skuteczność. Trybunał musi zbadać nie tylko, czy dowody zostały zabezpieczone, ale także czy zostały w całości przeanalizowane przez odpowiednio niezależne organa śledcze. Dostarczenie jedynie fragmentów lub wersji zredagowanych może być niewystarczające, zwłaszcza gdy pełny, nieocenzurowany materiał był dostępny, ale następnie został zniszczony. Szczególne znaczenie ma moment utraty lub zniszczenia dowodów. Zniszczenie lub uniemożliwienie dostępu do dowodów po tym, jak organy ścigania dowiedziały się o zarzutach naruszenia prawa, może wskazywać na niepodjęcie odpowiednich kroków w celu zabezpieczenia

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

materiałów mogących być dla śledztwa decydujące. Trybunał musi rozważyć, czy zostały podjęte odpowiednie środki, aby zapobiec takiej utracie, oraz czy zniszczenie nastąpiło zgodnie z uprawnionymi procedurami administracyjnymi, czy też w wyniku niedopatrzenia lub zaniedbania.

Wyrok A.J. i L.E. v. Hiszpania, 23.10.2025 r., Izba (Sekcja V), skargi nr 40312/23 i 40388/23, par. 83–84 – dot. braku skutecznego śledztwa w związku z zarzutami napaści seksualnej w drodze podania środków chemicznych.

W zależności od okoliczności sprawy brak zabezpieczenia konkretnych dowodów może być zasadniczo zrównoważony innymi środkami śledczymi. Skuteczność śledztwa należy oceniać na podstawie wszystkich istotnych faktów oraz z uwzględnieniem praktycznych realiów pracy śledczej. W razie utraty kluczowych dowodów – w sytuacji, gdy środki alternatywne są niewystarczające lub nie zostały zastosowane z wystarczającą skrupulatnością, uniemożliwiając pełne ustalenie faktów – śledztwo jako całość może nie spełniać wymaganego standardu jego skuteczności.

Wyrok A.J. i L.E. v. Hiszpania, 23.10.2025 r., Izba (Sekcja V), skargi nr 40312/23 i 40388/23, par. 85.

Sprawy dotyczące podania substancji chemicznych stanowią szczególne wyzwanie śledcze, które zwiększa potrzebę szybkiego i skrupulatnego zabezpieczenia dowodów. Przestępstwa seksualne zazwyczaj mają miejsce w okolicznościach prywatnych, bez obecności świadków, natomiast sprawy dotyczące podejrzenia podania substancji chemicznych często charakteryzują się tym, że dzieje się ono w miejscach publicznych, takich jak bary lub lokale towarzyskie, co stwarza potencjalne możliwości uzyskania zeznań świadków i dowodów wideo, które mogą nie być dostępne w przypadku innych kategorii przestępstw seksualnych. Przemijający wpływ substancji chemicznych w połączeniu z zaburzeniami pamięci ofiar sprawia, że ogromne znaczenie mają dowody poszlakowe, takie jak komunikacja cyfrowa, nagrania wideo i wyniki badań kryminalistycznych.

Wyrok A.J. i L.E. v. Hiszpania, 23.10.2025 r., Izba (Sekcja V), skargi nr 40312/23 i 40388/23, par. 93.

II. Prawo do rzetelnego procesu sądowego (art. 6 ust. 1)

W związku z zarzutem podżegania do przestępstwa przez funkcjonariuszy państwa Trybunał musi w pierwszej kolejności upewnić się, czy badana sytuacja na pierwszy rzut oka należała do kategorii „spraw dotyczących pułapki policyjnej". Jeśli skarga należy do tej kategorii, wymagana jest ocena z użyciem merytorycznego testu w kwestii podżegania. Jeśli w jego rezultacie Trybunał stwierdzi z wystarczającą pewnością,

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

że policja prowadziła czynności w sprawie działań skarżącego w sposób zasadniczo bierny i nie podżegała do popełnienia przestępstwa, zazwyczaj uzna, że późniejsze wykorzystanie w postępowaniu karnym przeciwko skarżącemu dowodów uzyskanych w sposób tajny nie budziło wątpliwości w świetle art. 6 § 1 Konwencji. Jeśli ustalenia Trybunału w ramach testu merytorycznego są niejednoznaczne ze względu na brak informacji w aktach sprawy, brak ujawnienia informacji lub istnienie sprzeczności w interpretacji wydarzeń przez strony, lub jeżeli Trybunał stwierdzi, że doszło do podżegania skarżącego, co stanowi naruszenie art. 6 ust. 1, w kolejnym etapie Trybunał musi przystąpić do testu proceduralnego w kwestii podżegania. Trybunał stosuje ten test, aby ustalić, czy sądy podjęły niezbędne kroki w celu ujawnienia okoliczności zarzuconego podżegania oraz czy w przypadku stwierdzenia, że do niego doszło, lub gdy prokuratura nie udowodniła, że nie miało to miejsca, a następnie wyciąga odpowiednie wnioski na podstawie Konwencji. Postępowanie przeciwko skarżącemu należy uznać za nierzetelne, jeśli działania organów państwa oznaczały podżeganie skarżącego do przestępstwa, za które został skazany, a sądy nie zajęły się w odpowiedni sposób zarzutem w tej kwestii.

Wyrok Helme v. Estonia, 7.10.2025 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 3023/22, par. 60–64 – dot. skazania skarżącego na podstawie zapisów rozmów na czacie internetowym o charakterze jednoznacznie seksualnym z tajnym funkcjonariuszem policji podającym się za 12-letnią dziewczynkę.

Uznanie za przestępstwo określonych zachowań samo w sobie ma ograniczony skutek odstraszający, jeśli nie ma możliwości zidentyfikowania sprawcy i postawienia go przed sądem. Obowiązki państwa wynikające z art. 8 Konwencji w zakresie ochrony integralności fizycznej i psychicznej jednostki mogą obejmować kwestie dotyczące skuteczności śledztwa nawet, jeśli nie wchodzi w grę odpowiedzialność karna funkcjonariuszy państwa. Skuteczne śledztwo wymaga praktycznych i skutecznych działań w celu zidentyfikowania i ścigania sprawców. W przypadku, gdy komunikacja za pośrednictwem Internetu ułatwia popełnienie przestępstwa lub gdy cała działalność przestępcza, o której mowa, odbywa się online, policja musi również korzystać z narzędzi online w celu prowadzenia śledztw i ścigania takich przestępstw.

Wyrok Helme v. Estonia, 7.10.2025 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 3023/22, par. 80.

Sposób rozstrzygania wniosku o wyłączenie sędziego przez sądy krajowe jest czynnikiem, który wymaga uwzględnienia przy ocenie, czy sąd był bezstronny, a w szczególności czy obawy skarżącego mogły być obiektywnie uznane za usprawiedliwione. Fakt, iż taki wniosek jest badany przez sędziego, którego taki wniosek dotyczy, może rodzić wątpliwości co do jego bezstronności.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

Wyrok Tsatani v. Grecja, 14.10.2025 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 42514/16, par. 66 – dot. postępowania dyscyplinarnego wszczętego przez Prezesa Sądu Kasacyjnego przeciwko prokuratorowi przy Sądzie Apelacyjnym w Atenach.

Przy ocenie zasadności wykluczenia dostępu do sądu w sprawach dotyczących członkostwa w organach zarządzających sądownictwem należy uwzględniać istotny interes publiczny w utrzymaniu niezależności sądownictwa i praworządności. To samo dotyczy postępowań w sprawach dyscyplinarnych sędziów.

Wyrok Iljevska i Zdraveva v. Macedonia Północna, 13.11.2025 r., Izba (Sekcja II), skargi nr 19689/21 i 42794/22, par. 102 – dot. braku możliwości kwestionowania decyzji KRS w sprawie usunięcia sędziego po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania przez organ odwoławczy.

Artykuł 6 nie ma zastosowania do wniosków o wznowienie postępowania karnego, ponieważ osoba, która została prawomocnie skazana i składa taki wniosek, nie jest „oskarżona w sprawie karnej" w rozumieniu tego artykułu. Ma on jednak zastosowanie do postępowań karnych dotyczących środków odwoławczych uznawanych za nadzwyczajne w prawie krajowym, jeśli sąd w takim postępowaniu musi rozstrzygnąć w związku z postawionym zarzutem. Faktyczny zakres i charakter postępowania może również skłonić Trybunał do stwierdzenia, że miało to decydujące znaczenie dla zarzutów karnych, a tym samym prowadziło do zastosowania art. 6 ust. 1. Ma on niewątpliwie zastosowanie do nadzwyczajnego środka odwoławczego prowadzącego bezpośrednio do ponownego rozpatrzenia przedmiotu sprawy lub zmiany treści prawomocnego wyroku.

Wyrok Abo v. Turcja, 13.11.2025 r., Izba (Sekcja II), skarga nr 3772/17, par. 65–66 – dot. zarzutów nierzetelności postępowania sądowego w rezultacie wniosku o wznowienie postępowania karnego.

Postępowania dyscyplinarne (w tym również np. o charakterze weryfikacji) mogą mieć poważne konsekwencje dla życia i kariery jednostki, zwłaszcza gdy prowadzą do złożenia z urzędu, co jest poważnym skutkiem, który wiąże się ze znaczną stygmatyzacją. Sposób prowadzenia postępowań sądowych musi być adekwatny do przedmiotu sporu. Tym bardziej, gdy postępowania te są prowadzone przeciwko sędziom, którzy muszą zachować szacunek do siebie niezbędny do wykonywania przez nich swoich obowiązków. Zasada praworządności obejmuje gwarancję nieusuwalności sędziego w trakcie jego kadencji. Wszczynając takie postępowanie, państwo wystawia na próbę zaufanie społeczeństwa do funkcjonowania i niezależności sądownictwa w sytuacji, gdy w państwie demokratycznym takie zaufanie jest niezbędne dla samego istnienia rządów prawa.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

Wyrok Selimi v. Albania, 25.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 37896/19, par. 56 – dot. usunięcia z urzędu sędziego Sądu Najwyższego w rezultacie specjalnej procedury weryfikacji sędziów przez Niezależną Komisję ds. Kwalifikacji.

Przy rozważaniu praw strony postępowania należy uwzględnić możliwość istnienia sprzecznych interesów, takich jak bezpieczeństwo narodowe, konieczność ochrony świadków narażonych na represje lub zachowania tajności policyjnych metod prowadzenia śledztw w sprawach karnych. Na podstawie art. 6 ust. 1 dopuszczalne są jednak wyłącznie takie środki ograniczające te prawa, które nie naruszają ich istoty. Aby tak było, wszelkie trudności, jakie strona napotyka w wyniku ograniczenia swoich praw, muszą być zrównoważone przez sądy odpowiednimi procedurami. W kwestii dowodów utajnionych ze względu na interes publiczny Trybunał musi dokonać kontroli procedury rozstrzygania w danej sprawie, aby upewnić się, że spełnia w miarę możliwości wymogi postępowania kontradyktoryjnego i zasady równości stron oraz uwzględnia odpowiednie zabezpieczenia mające służyć ochronie interesów osoby zainteresowanej. Istotne jest również uwzględnienie możliwych różnych innych rodzajów ingerencji w prawa wynikające z Konwencji, które mogą wchodzić w grę w badanym postępowaniu.

Wyrok Selimi v. Albania, 25.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 37896/19, par. 59–61.

Trybunał podkreślił wyjątkowe okoliczności panujące w okresie pandemii COVID-19, które postawiły przed państwami wyzwania w sferze ochrony zdrowia publicznego przy zagwarantowaniu jednocześnie poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności. Wszystkie państwa Rady Europy podjęły decyzję o ograniczeniu niektórych praw podstawowych. W pierwszej fazie pandemii wiele międzynarodowych organizacji i organów podkreślało konieczność podjęcia pilnych działań w celu złagodzenia skutków pandemii i zrekompensowania braku szczepionki i leków. Te same organy wezwały również państwa do zapewnienia przestrzegania zasad praworządności, demokracji i praw podstawowych. Nie można zaprzeczyć, że pandemia COVID-19 wymagała dostosowania się do tej sytuacji i podjęcia specjalnych środków w celu przeciwdziałania jej skutkom. Miała bowiem zasięg globalny i w jej wyniku państwa znalazły się w wyjątkowej i nieprzewidywalnej sytuacji.

Wyrok Stephan Kucera v. Austria, 9.12.2025 r., Izba (Sekcja IV), skarga nr 13810/22, par. 58 – dot. ustnej rozprawy w postępowaniu karno-administracyjnym za pomocą videolinku na podstawie przepisów proceduralnych wprowadzonych na czas pandemii COVID-19.

Publiczny charakter rozprawy chroni strony postępowania przed wymiarem sprawiedliwości za zamkniętymi drzwiami, bez społecznej kontroli. Innymi słowy,

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

publiczny charakter rozprawy jest prawem stron postępowania, a nie prawem członków społeczeństwa do udziału w rozprawie. W kontekście publicznej rozprawy odbywającej się w trybie online rozróżnienie to jest o tyle istotne, że nawet jeśli część społeczeństwa nie posiada niezbędnej wiedzy lub sprzętu technicznego (takiego jak smartfon), to inna część społeczeństwa ma niezaprzeczalnie możliwość dostępu do rozprawy w formie elektronicznej, co w wystarczającym stopniu zapewnia stronom skuteczność prawa do publicznej rozprawy.

Wyrok Stephan Kucera v. Austria, 9.12.2025 r., Izba (Sekcja IV), skarga nr 13810/22, par. 78.

III. Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 8)

Ze względu na zasadniczą rolę Internetu jako bezprecedensowo potężnej platformy wymiany idei i informacji, która niesie ze sobą ryzyko naruszenia praw człowieka, obowiązki państw w zakresie ich ochrony odnoszą się do Internetu w takim samym stopniu jak do sfery poza nim.

Wyrok Ilareva i inni v. Bułgaria, 9.09.2025 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 24729/17, par. 140 – dot. zarzutu braku skutecznego śledztwa w sprawie drastycznych gróźb w Internecie wobec skarżących w związku z ich działalnością zawodową.

W kontekście prawa do poszanowania życia prywatnego utraty przez więźnia możliwości palenia tytoniu nie można uznać za nieuniknioną konsekwencję kary pozbawienia wolności. Zakaz palenia nie może być postrzegany jako jej nieodłączny element. W ogromnej większości państw Konwencji nie ma takiego zakazu, chociaż istnieją rozmaite ograniczenia.

Wyrok Vainik v. Estonia, 4.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skargi nr 17982/21 i inne, par. 156 – dot. wprowadzenia w więzieniach całkowitego zakazu palenia tytoniu oraz braku terapii odwykowych.

W pewnych okolicznościach państwa Konwencji mają na jej podstawie obowiązek podjęcia działań w celu ochrony więźniów przed szkodliwym wpływem biernego palenia. Nie ma jednak wśród nich jednolitego podejścia ani rozwiązania w kwestii ochrony osób niepalących przed biernym paleniem w więzieniach. Mimo braku jednolitego podejścia do ograniczania negatywnych skutków biernego palenia w więzieniach, Trybunał odnotował jednak ogólną międzynarodową tendencję do zaostrzania kontroli palenia tytoniu w celu ochrony przed narażeniem na wdychanie dymu tytoniowego. Jest ona również widoczna w więzieniach. Z badania prawno-porównawczego przeprowadzonego przez Trybunał wynika, że prawie wszystkie badane państwa

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

Konwencji podjęły kroki mające ograniczyć palenie tytoniu w więzieniach i zazwyczaj zezwalają na palenie wyłącznie w specjalnie wyznaczonych miejscach. Badanie to wykazało również, że w przeważającej większości państw członkowskich ochrona osób przed narażeniem na dym tytoniowy w więzieniach nie oznacza całkowitego zakazu palenia. Trybunał zauważył, że chociaż palenie tytoniu jest nawykiem, który może prowadzić do nałogu, utrudniając następnie porzucenie go, nie można uznać, że sam ten nawyk jest elementem tożsamości lub egzystencji danej osoby. Równocześnie decyzja o paleniu – lub niepaleniu – może być uznana za element swobody wyboru dotyczącego własnego ciała i zdrowia, a tym samym być przejawem autonomii osobistej. Cele kontroli palenia tytoniu w więzieniach muszą być zrównoważone zasadą, że systemy więzienne powinny starać się zminimalizować różnice między życiem w więzieniu a życiem na wolności.

Wyrok Vainik v. Estonia, 4.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skargi nr 17982/21 i inne, par. 157–160.

W kwestii regulacji palenia tytoniu w więzieniu państwo korzysta ze znacznej swobody, chociaż nie jest ona nieograniczona i pozostaje pod kontrolą Trybunału, który ocenia jej zgodność z wymaganiami Konwencji.

Wyrok Vainik v. Estonia, 4.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skargi nr 17982/21 i inne, par. 161.

Więźniowie nie tracą prawa do prywatności i autonomii tylko z powodu pobytu w więzieniu, jednak sposób, w jaki mogą decydować o swoim życiu prywatnym w więzieniu, jest w znacznym stopniu ograniczony. Można argumentować, że w kontekście ograniczonej autonomii osobistej takich osób tym cenniejsza staje się swoboda wyboru w sprawach, o których więźniowie nadal mogą decydować samodzielnie, takich jak palenie tytoniu. W związku z tym Trybunał zauważył, że więźniowie mogą postrzegać palenie tytoniu nie tylko jako niezdrowy nawyk, ale także jako sposób na złagodzenie niepokoju i napięcia.

Wyrok Vainik v. Estonia, 4.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skargi nr 17982/21 i inne, par. 164.

Margines swobody państw w sferze regulacji palenia tytoniu w więzieniach jest znaczny, Trybunał stoi jednak na stanowisku, że nie jest on nieograniczony. Chociaż ogólnie na arenie międzynarodowej obserwuje się tendencję do ograniczania palenia tytoniu w społeczeństwie, a także istnieje tendencja do ograniczania palenia tytoniu w więzieniach państw członkowskich, pozostaje ono legalne dla osób pozostających na wolności, a ograniczona liczba przykładów takiego zakazu nie może wskazywać

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

na istnienie wśród państw członkowskich zgody co do konieczności zakazu palenia tytoniu w więzieniach.

Wyrok Vainik v. Estonia, 4.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skargi nr 17982/21 i inne, par. 170.

Władze krajowe, wprowadzając całkowity zakaz palenia w więzieniach bez oceny jego znaczenia dla więźniów oraz wpływu na autonomię osobistą palących więźniów, bez wskazania istotnych i wystarczających powodów tak daleko idącego i absolutnego zakazu, przekraczają posiadany przez nie na podstawie Konwencji margines swobody.

Wyrok Vainik v. Estonia, 4.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skargi nr 17982/21 i inne, par. 170–172.

Biorąc pod uwagę szerokie pojęcie życia prywatnego w rozumieniu art. 8, obejmujące prawo do autonomii osobistej oraz integralności fizycznej i psychicznej, Trybunał był gotów uznać, że w konkretnych okolicznościach sytuacja przedłużającego się braku pewności prawnej mogła stanowić „ingerencję" w prawa wynikające z tego artykułu.

Wyrok A.R. v. Polska, 13.11.2025 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 6030/21, par. 106 – dot. skutków dla skarżącej opóźnionej publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego ograniczającego prawo do aborcji.

Niepewność spowodowana opóźnieniem publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego, a tym samym jego wejścia w życie, powodowała w tym okresie brak pewności prawnej co do możliwości realizacji prawa do legalnej aborcji z powodu wad płodu. Przedłużanie się takiego stanu miało bezpośredni i niekorzystny wpływ na życie prywatne skarżącej i w rezultacie została ona zmuszona do wyjazdu za granicę w celu dokonania aborcji, co stało się niewątpliwie źródłem znacznego dodatkowego stresu. W rezultacie doszło do ingerencji w jej prawo chronione w art. 8 Konwencji, której to ingerencji nie można było uznać za przewidzianą przez prawo, a więc w rezultacie naruszenia tego artykułu.

Wyrok A.R. v. Polska, 13.11.2025 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 6030/21, par. 119–120.

Szczególna ochrona komunikowania się między adwokatem i jego klientem byłaby pozbawiona znaczenia, gdyby nie obejmowała komunikacji elektronicznej przechowywanej na urządzeniach czy to adwokata, czy klienta.

Wyrok Černý i inni v. Czechy, 18.12.2025 r., Izba (Sekcja V), skargi nr 37514/20 i 4 inne, par. 62 – dot. naruszenia poufności komunikacji między adwokatem i jego klientem.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

IV. Wolność wypowiedzi (art. 10)

Termin „nazista" nie uzasadnia automatycznie skazania za zniesławienie ze względu na szczególne piętno, jakie się z nim wiąże. Ogólnie obraźliwe określenia „idiota" i „faszysta" mogą być w pewnych okolicznościach uznane za dopuszczalną krytykę. Ponadto nazwanie kogoś faszystą, nazistą lub komunistą nie może samo w sobie być równoznaczne z faktycznym stwierdzeniem przynależności tej osoby do partii.

Wyrok Mortensen v. Dania, 21.10.2025 r., Izba (Sekcja IV), skarga nr 16756/24 , par. 40 – dot. skazania skarżącego za opublikowanie wpisu na Twitterze, w którym zakwestionował fakt, że kontrowersyjny lider partii politycznej „mógł być nazistą".

Prawdziwość sądów ocennych nie podlega udowodnieniu, Trybunał może jednak uznać, że użycie wysoce stygmatyzującego określenia, takiego jak nazwanie kogoś nazistą, wymaga wystarczającej podstawy faktycznej. Sądy krajowe są co do zasady najlepiej przygotowane do oceny, na podstawie kontekstu wypowiedzi i uzasadnienia przedstawionego przez osobę, która je wygłosiła, czy taka podstawa faktyczna rzeczywiście istniała.

Wyrok Mortensen v. Dania, 21.10.2025 r., Izba (Sekcja IV), skarga nr 16756/24 , par. 42.

Artykuł 10 Konwencji nie przyznaje jednostce prawa dostępu do informacji będących w posiadaniu organu publicznego ani nie zobowiązuje państwa do ich ujawnienia. Prawo takie lub obowiązek mogą powstać w rezultacie nakazu sądowego ujawnienia informacji lub gdy dostęp do informacji miał decydujące znaczenie dla wykonywania przez osobę wnioskującą o ten dostęp prawa do wolności wypowiedzi.

***Wyrok Stanev i Bułgarski Komitet Helsiński v. Bułgaria, 18.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 50756/17, par. 38 – dot. uniemożliwienia dostępu do informacji budzących publiczne zainteresowanie posiadanych przez prokuraturę*.**

Kryteria istotne dla ustalenia, czy dostęp do informacji miał decydujące znaczenie dla korzystania z prawa do wolności wypowiedzi, to: a) cel wniosku o udzielenie informacji; b) charakter poszukiwanych informacji; c) rola osoby wnioskującej o dostęp do informacji w ich pozyskiwaniu i ujawnianiu opinii publicznej; oraz d) dostęp do informacji już istniejących. Kryteria te co do zasady mają charakter łączny.

Wyrok Stanev i Bułgarski Komitet Helsiński v. Bułgaria, 18.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 50756/17, par. 39.

Nie można oczekiwać od ogółu społeczeństwa i obywateli bezpośredniej kontroli działań śledczych prowadzonych przez właściwe organy w przypadku, gdy różne

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

źródła informacji, takie jak media, donoszą o poważnych wydarzeniach, np. w przypadkach śmierci na granicach. W społeczeństwie demokratycznym monitorowanie i badanie w imieniu społeczeństwa działań władz publicznych w dziedzinie imigracji należy do obowiązków społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności organizacji pozarządowych. Organizacje te, podobnie jak media, stanowią jeden z głównych narzędzi, przy pomocy których społeczeństwo może badać, czy organa śledcze wypełniają swoje obowiązki zgodnie z wymogami państwa prawa.

Wyrok Stanev i Bułgarski Komitet Helsiński v. Bułgaria, 18.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 50756/17, par. 43.

Udostępnienie organizacjom pozarządowym i osobom wykonującym zadania w ich imieniu informacji posiadanych przez organy publiczne na temat imigracji ma zasadnicze znaczenie z kilku powodów. Po pierwsze, organizacje te odgrywają kluczową rolę w ochronie praw migrantów, a dzięki dostępowi do tych informacji mogą lepiej zrozumieć realizowane polityki i zidentyfikować ewentualne naruszenia praw podstawowych. Po drugie, mają one obowiązek wykorzystywać te dane do podnoszenia świadomości ogółu i władz publicznych w kwestiach związanych z imigracją, przyczyniając się w ten sposób do powstania bardziej świadomej i konstruktywnej debaty społecznej prowadzonej w sposób przejrzysty i oparty na zaufaniu między władzą a społeczeństwem. Wreszcie, władze publiczne mogą korzystać z wiedzy specjalistycznej organizacji pozarządowych w terenie, aby poprawić swoją politykę imigracyjną.

Wyrok Stanev i Bułgarski Komitet Helsiński v. Bułgaria, 18.11.2025 r., Izba (Sekcja III), skarga nr 50756/17, par. 71.

W sektorze mediów audiowizualnych, a w szczególności w sferze związanej z przydziałem zasobów audiowizualnych, nadzór regulacyjny sprawowany przez niezależny organ, który wykonuje jasno określone uprawnienia przekazane przez organ ustawodawczy, stanowi jedno z głównych zabezpieczeń przed arbitralną ingerencją w prawo do przekazywania informacji i idei.

Wyrok Europa Way S.R.L. v. Włochy, 27.11.2025 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 64356/19, par. 120 – dot. niewystarczających zabezpieczeń prawnych w sprawach związanych z przydziałem częstotliwości telewizji cyfrowej.

Ze względu na istotną rolę odgrywaną przez Internet w zwiększaniu dostępu społeczeństwa do wiadomości i ułatwianiu rozpowszechniania informacji, funkcję blogerów i popularnych użytkowników mediów społecznościowych można w tym kontekście porównać do roli dziennikarzy. Zawodowi dziennikarze również często korzystają z tych mediów w celu przekazywania informacji. Rola blogerów i popularnych użytkowników mediów społecznościowych może ponadto nabrać szczególnego

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

znaczenia, gdy tradycyjne media napotykają przeszkody lub ograniczenia w swojej działalności, na przykład w szybko rozwijających się sytuacjach kryzysowych lub gdy zagrożona jest ich wolność i niezależność.

Wyrok Tsaava i inni v. Gruzja, 11.12.2025 r., Wielka Izba, skargi 13186/20 i inne, par. 379 – dot. wadliwych regulacji prawnych i ich nieodpowiedniego stosowania w przypadku użycia przez policję kul gumowych w celu rozproszenia demonstracji przed budynkiem parlamentu.

Kryteria dotyczące różnych przejawów wolności wypowiedzi sędziów i prokuratorów w Internecie i mediach społecznościowych, takich jak posty na Facebooku i interakcje z postami innych użytkowników tych mediów, w tym komentarzami, zdjęciami, filmami, a nawet zwykłymi „polubieniami", mają pomóc sądom w osiągnięciu równowagi między konkurującymi prawami i interesami. Trybunał podkreślił, że przy jej poszukiwaniu należy rozważyć prawo do wolności wypowiedzi sędziów i prokuratorów na tle obowiązku zachowania dyskrecji – wartości społecznej wpisanej w etyczny obowiązek sędziów i prokuratorów ochrony zaufania publicznego do wymiaru sprawiedliwości, a tym samym stanowiącej część „obowiązków i odpowiedzialności", o których mowa w art. 10 ust. 2 Konwencji.

Dopiero po przeprowadzeniu pełnej analizy wszystkich tych kryteriów, ze względu na ich wzajemną zależność, można ocenić proporcjonalność ingerencji w prawo sędziów lub prokuratorów do wolności wypowiedzi w Internecie lub mediach społecznościowych.

Trybunał zaznaczył, że nie ma podstaw do wprowadzania hierarchii różnych kryteriów przedstawionych poniżej ani określania kolejności, w jakiej powinny być badane. Niektóre z nich mogą mieć większe, a inne mniejsze znaczenie, zależnie od okoliczności konkretnej sprawy.

Kryteria:

(i) Treść i forma wypowiedzi lub innych przejawów wolności wypowiedzi sędziów i prokuratorów w mediach społecznościowych

Wypowiedzi sędziów i prokuratorów dotyczące spraw interesu publicznego zasadniczo korzystają z wysokiego poziomu ochrony na podstawie art. 10 Konwencji. Nie odnosi się to jednak do wypowiedzi o faktach i osobistych opinii, które nie dotyczą takich spraw, a ponadto mogących naruszać inne interesy publiczne lub prywatne.

Kwestie związane z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości i reformami sądownictwa są bezsprzecznie przedmiotem publicznego zainteresowania. Nie są jednak jedynymi, co do których sędziowie mogą zgodnie z prawem korzystać z wolności wypowiedzi, ponieważ nie jest możliwe ani korzystne ich odizolowanie od społeczności, w której żyją.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

W razie poważnego zagrożenia dla demokracji lub rządów prawa sędziowie mogą np. zabierać głos w obronie niezależności sądownictwa, porządku konstytucyjnego i przywrócenia demokracji, zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym. Obejmuje to możliwość wyrażania przez nich – w przypadkach uzasadnionych ze względu na kontekst historyczny, polityczny lub prawny debaty o poważnych implikacjach politycznych – konkretnych opinii w kwestiach, w związku z którymi opinia publiczna ma uzasadniony interes w uzyskaniu informacji.

Wypowiadanie takich poglądów może jednak zagrozić ich bezstronności, a czasem nawet niezawisłości. Należy zatem znaleźć rozsądną równowagę między stopniem zaangażowania sędziów w życie społeczne a koniecznością zachowania przez nich niezawisłości i bezstronności przy wykonywaniu swoich obowiązków oraz takiego ich postrzegania w społeczeństwie. Należy zatem ustalić, czy w konkretnym kontekście społecznym i w oczach rozsądnego, świadomego obserwatora sędzia zaangażował się w działalność, która mogłaby obiektywnie zagrozić jego niezawisłości lub bezstronności.

Sędziowie mają prawo wypowiadać się w celu ochrony podstawowych zasad rządów prawa, ale z zastrzeżeniem obowiązku zachowania dyskrecji, który jest równie konieczny do utrzymania autorytetu i bezstronności wymiaru sprawiedliwości. W tym kontekście nawet znamiona zewnętrzne mogą mieć pewne znaczenie. Stawką jest zaufanie, jakie sądy w demokratycznym społeczeństwie muszą budzić wśród obywateli. Trybunał po raz kolejny podkreślił, że dla prawidłowego funkcjonowania systemu Konwencji istotne znaczenie ma prawidłowe działanie krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości, czego warunkiem jest ochrona niezależności i bezstronności sądów w zgodzie art. 6 ust. 1 Konwencji.

W związku z formą wypowiedzi sędziów i prokuratorów korzystających z wolności słowa w mediach społecznościowych Trybunał podkreślił, że nie ma w tej sferze żadnych wyjątków od obowiązku zachowania dyskrecji. Sędziowie i prokuratorzy mają obowiązek zachowywać ostrożność i rozwagę w tonie i języku oraz w przypadku każdego wpisu w mediach społecznościowych lub innej interakcji z użytkownikami na takich platformach brać pod uwagę konsekwencje, jakie mogą wyniknąć z takiej wypowiedzi dla godności sędziego. Ten sam obowiązek dotyczy również sędziów Trybunału, zgodnie z rezolucją w sprawie etyki sędziowskiej.

Istotne jest, aby przy korzystaniu z wolności wypowiedzi sędziowie posługiwali się jasnym językiem, co powinno uniemożliwić wieloznaczne interpretacje mogące podważyć zaufanie publiczne do wymiaru sprawiedliwości.

(ii) Kontekst spornych wypowiedzi i charakter funkcji, w ramach której zostały one wygłoszone

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

Sądy krajowe muszą badać sporne wypowiedzi na tle całości sprawy, zwracając szczególną uwagę na kontekst, w jakim zostały wygłoszone, oraz stanowisko zajmowane przez sędziego lub prokuratora, będącego ich autorem.

Przy rozważaniu konkurujących ze sobą praw i interesów szczególne znaczenie ma kontekst historyczny. Trybunał uznawał go za ważny przy ocenie, czy istniała pilna potrzeba społeczna ingerencji w prawo do wolności wypowiedzi. W jego ocenie upływ czasu stanowi okoliczność, która może rozszerzyć granice wolności wypowiedzi, z której korzystają uczestnicy debaty publicznej.

Trybunał w swoim orzecznictwie uznaje, że sędziowie i prokuratorzy zajmujący określone stanowiska w systemie wymiaru sprawiedliwości (np. prezes sądu, prokurator generalny, rzecznik sądu, przedstawiciel stowarzyszenia zawodowego lub członek rady sądowniczej) korzystają z większej ochrony wolności wypowiedzi, ponieważ ich publiczne oświadczenia są bardzo często motywowane wolą ochrony systemu wymiaru sprawiedliwości. Funkcja, w ramach której sędzia lub prokurator wygłosił kontrowersyjne wypowiedzi w określonych okolicznościach, może mieć istotne znaczenie przy rozważaniu praw i interesów wchodzących w grę, uzasadniając w niektórych przypadkach szersze granice dopuszczalnych wypowiedzi. Nie oznacza to jednak, że w sprawach leżących w interesie publicznym „zwykli" sędziowie i prokuratorzy, którzy wypowiadają się bez pełnienia jakiejś szczególnej funkcji, nie mogą publicznie wyrażać swoich opinii.

Trybunał podkreślił jednak obowiązek sędziów i prokuratorów powściągliwości w wypowiedziach w kontekście spraw będących w toku, a więc powstrzymania się od wszelkich komentarzy mogących w uzasadniony sposób wpłynąć na wynik postępowania lub naruszyć jego rzetelność.

(iii) Konsekwencje kwestionowanych wypowiedzi

Trybunał miał już wcześniej okazję podkreślić korzyści płynące z możliwości wyrażania opinii przez użytkowników Internetu. Ten środek komunikacji stał się jednym z głównych sposobów korzystania z prawa do wolności wypowiedzi i stanowi niezbędne narzędzie udziału w działaniach i dyskusjach dotyczących kwestii politycznych i spraw będących przedmiotem ogólnego zainteresowania. Wiąże się on jednak z pewnym ryzykiem, co odróżnia go od mediów drukowanych, zwłaszcza jeśli chodzi o możliwość przechowywania i przekazywania informacji.

W tym kontekście, mając na uwadze ryzyko związane z wypowiedziami sędziów, prokuratorów lub innych osób w Internecie lub mediach społecznościowych, przy rozważaniu konkurujących interesów sądy krajowe powinny brać pod uwagę szkodliwe skutki, jakie wypowiedzi sędziego lub prokuratora w takich mediach wywołały lub mogły wywołać. Do sądów należy rozróżnienie między wypowiedziami sędziów i prokuratorów zamieszczanymi w otwartych sieciach społecznościowych, dostępnych dla

nieograniczonej liczby użytkowników, a wypowiedziami zamieszczanymi w sieciach zamkniętych, zarezerwowanych dla prywatnego kręgu „znajomych" lub zamkniętych dla ogółu społeczeństwa i dostępnych wyłącznie dla przedstawicieli zawodów prawniczych. Rozróżnienie to może mieć decydujące znaczenie dla ustalenia, czy środki podjęte w reakcji na nie były proporcjonalne.

(iv) Surowość kary

W związku z art. 10 Trybunał wielokrotnie podkreślał, że przy ocenie, czy ingerencja w wolność wypowiedzi gwarantowana w art. 10 była proporcjonalna do realizowanego uzasadnionego celu lub celów, należy brać pod uwagę charakter i surowość nałożonych kar. Odnosi się to również do kar, które są lub mogą być wymierzane sędziom i prokuratorom.

Efekt mrożący, jaki kara może wywrzeć nie tylko na danego sędziego lub prokuratora, ale także na całą grupę zawodową, jest kolejnym czynnikiem wymagającym uwzględnienia przy ocenie, czy ingerencja była proporcjonalna do realizowanego uzasadnionego celu lub celów. To samo dotyczy skumulowanego skutku różnych wymierzonych kar.

(v) Czy zostały zapewnione gwarancje proceduralne

Wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego rodzi zagrożenie dla zaufania publicznego do wymiaru sprawiedliwości. Każdy sędzia, wobec którego wszczęto takie postępowanie, musi korzystać ze skutecznych i odpowiednich gwarancji chroniących przed arbitralnością. Obejmują one możliwość poddania kary dyscyplinarnej kontroli niezależnego i bezstronnego organu właściwego do rozpatrzenia wszystkich istotnych kwestii faktycznych i prawnych w celu ustalenia zgodności jej z prawem i właściwej reakcji na wszelkie nadużycia władz. Przed tym organem sędzia musi mieć możliwość skorzystania z kontradyktoryjnej procedury, aby móc przedstawić swoje stanowisko i odpowiedzieć na argumenty władz. Do władz krajowych należy również wskazanie istotnych i wystarczających powodów postępowania dyscyplinarnego i nałożonych kar oraz ich proporcjonalności do realizowanych uzasadnionych celów.

Wyrok Danileț v. Rumunia, 15.12.2025 r., Wielka Izba, skarga nr 16915/21, par. 147– 165 – dot. kary dyscyplinarnej wymierzonej sędziemu przez Krajową Komisję Służby Sądowniczej i Prawnej za opublikowanie dwóch wpisów na swojej stronie na Facebooku; w tej sprawie Trybunał podsumował i rozwinął istniejące standardy ochrony wolności wypowiedzi sędziów w Internecie i mediach społecznościowych.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

V. Ochrona własności (art. 1 Protokołu nr 1)

Możliwość istnienia alternatywnych rozwiązań pozwalających zaradzić kryzysowi gospodarczemu nie oznacza, że kwestionowane środki podjęte przez państwo są nieuzasadnione. Jeśli ustawodawca nie przekroczył granic posiadanej swobody, Trybunał nie może rozstrzygać, czy można było znaleźć inne, lepsze alternatywne rozwiązania pozwalające zmniejszyć deficyt budżetu państwa i przezwyciężyć kryzys finansowy.

Wyrok Constantinou i inni v. Cypr, 13.11.2025 r., Izba (Sekcja I), skargi nr 77396/14 i inne, par. 130 – dot. przepisów obniżających wynagrodzenia i emerytury urzędników z powodu światowego kryzysu ekonomicznego.

VI. Prawo do wolnych wyborów (art. 3 Protokołu nr 1)

Podział terytorium kraju na okręgi wyborcze oraz związane z tym wymogi skorzystania z prawa wyborczego wynikające z miejsca zamieszkania stanowią powszechne cechy europejskich systemów wyborczych, w tym państw niebędących państwami federalnymi. System wyborczy, który wprowadza powiązanie terytorialne wyborców z ich wybranymi przedstawicielami, służy realizacji uzasadnionego celu zgodnego z zasadą praworządności i ogólnymi celami Konwencji. Państwa mają w tej dziedzinie szeroką swobodę i mogą ustanowić okręgi wyborcze w oparciu o istniejące granice administracyjne lub inne kryteria administracyjne, geograficzne lub konstytucyjne, zależnie od konkretnych potrzeb i warunków. Wyborcy mogą więc podlegać różnym przepisom wyborczym zależnie od miejsca wpisania ich do spisu wyborców, w tym odnoszących się do rejestru kandydatów, liczby mandatów w każdym okręgu, a nawet konkretnej formy głosowania. Dotyczy to w szczególności drugiej izby ciała ustawodawczego, zarówno w państwach federalnych, jak i unitarnych, ponieważ często te izby mają zapewnić reprezentację podmiotów lub władz regionalnych właściwych dla modelu konstytucyjnego każdego państwa albo innych interesów, innych niż interes ogółu.

Wyrok Kovačević v. Bośnia i Hercegowina, 25.06.2025 r. (pełny tekst opubl. w dniu 1.10.2025 r.), Wielka Izba, skarga nr 43651/22, par. 203–204 – dot. zarzutów dyskryminacji wynikającej z niemożności głosowania na wybranych kandydatów w wyborach parlamentarnych i prezydenckich ze względu na połączenie wymogów etnicznych i terytorialnych.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

Trybunał podkreśla, że jego rola nie polega na decydowaniu, jaka była właściwa metoda obsadzenia opuszczonego mandatu parlamentarnego – czy przez powołanie kandydata, który zajął w wyborach drugie miejsce, czy też przez wybory uzupełniające. W takiej sytuacji władze muszą przyjąć rozwiązanie zgodne z art. 3 Protokołu nr 1.

Wyrok Georgios Papadopoulos v. Cypr, 9.10.2025 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 21454/21, par. 71 – dot. unieważnienia desygnowania skarżącego do parlamentu z mandatu „nieobjętego" przez kandydata tej samej partii w tym samym okręgu wyborczym.

Art. 3 Protokołu nr 1 nie zabrania pozbawienia wolności posłów lub kandydatów w wyborach parlamentarnych. Innymi słowy, zastosowanie takiego środka nie stanowi automatycznie naruszenia tego przepisu. Biorąc jednak pod uwagę znaczenie prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego posła w społeczeństwie demokratycznym, sądy krajowe muszą wykazać, korzystając z przysługującego im uprawnienia do oceny, że przed wydaniem postanowienia o tymczasowym aresztowaniu takiej osoby i/lub jej dalszym przetrzymywaniu w areszcie rozważyły interesy wchodzące w grę, a więc – z jednej strony – interesy aresztowanego chronione art. 3 Protokołu nr 1, a z drugiej – interes ogólny w pozbawieniu jej wolności, gdy było to konieczne w postępowaniu karnym. Ważnym aspektem oceny powinna być kwestia, czy zarzuty mają podłoże polityczne. Zadanie Trybunału ogranicza się do kontroli decyzji sądów pod kątem ich zgodności z Konwencją, bez zastępowania w tym zakresie właściwych organów krajowych.

Wyrok Sanchez I Picanyol i inni v. Hiszpania, 6.11.2025 r., Izba (Sekcja V), skargi nr 25608/20 i inne, par. 218 – dot. tymczasowego aresztowania skarżących polityków po demonstracjach we wrześniu i październiku 2017 r. w Barcelonie.

VII. Zakaz dyskryminacji (art. 14)

Obowiązki państw wynikające z art. 14 w związku z art. 8 Konwencji wymagają od nich zapewnienia rzeczywistej i skutecznej ochrony przed wszelkimi formami represji ze strony pracodawców w związku ze skargami wniesionymi w celu zapewnienia poszanowania prawa do niedyskryminacji ze względu na płeć. W związku z tym gdy sądy krajowe muszą orzec w sprawie środków podjętych przez pracodawcę w odwecie za skorzystanie z prawa do niedyskryminacji ze względu na płeć, są zobowiązane do zapewnienia osobom zainteresowanym korzystania z praw zapisanych w art. 14 w związku z art. 8 Konwencji. Muszą należycie ocenić zarzut odwetowego charakteru zaskarżonego środka oraz jego kontekst oraz starannie wyważyć istotne interesy wchodzące w grę, podając odpowiednie i wystarczające uzasadnienie swoich decyzji.

 DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

Wyrok Ortega v. Hiszpania, 4.12.2025 r., Izba (Sekcja V), skarga nr 36325/22, par. 80 – dot. utrzymania w mocy decyzji o zwolnieniu z pracy skarżącej w zemście za wygraną sprawę o dyskryminację ze względu na płeć w kwestii wynagrodzenia.

VIII. Ogólny zakaz dyskryminacji (art. 1 Protokołu nr 12)

Urzędników i pracowników sektora prywatnego nie można uznać za znajdujących się w sytuacji analogicznej lub podobnej w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 12. Istotna różnica, która ma bezpośrednie znaczenie w kontekście kwestionowanych przepisów, polega na tym, że ich dochody pochodzą z różnych źródeł – budżetu państwa albo budżetu prywatnego. Nie ma również analogii między urzędnikami i osobami, które nie pozostawały w stosunku pracy z państwem, ale np. świadczyły na jego rzecz usługi na podstawie kontraktów.

Wyrok Constantinou i inni v. Cypr, 13.11.2025 r., Izba (Sekcja I), skargi nr 77396/14 i inne, par. 137–138.

IX. Skargi indywidualne (art. 34)

Trybunał może odstąpić od rozpatrywania zarzutów, które w całości lub w pewnym stopniu pokrywają się z zarzutami już rozpatrzonymi, ponieważ odnoszą się do tych samych faktów i dotyczą kwestii, które są częścią – a zatem zostały wchłonięte – szerszych kwestii, już wcześniej rozpatrzonych. Ponadto w przypadku zarzutu opartego na dwóch artykułach Konwencji, które w świetle okoliczności sprawy odnoszą się do tych samych kwestii, ale różnią się stopniem specyficzności (*lex generalis* i *lex specialis*), Trybunał zazwyczaj rozpatruje skargę wyłącznie w świetle tego drugiego, w razie potrzeby interpretując go w świetle pierwszego.

Wyrok Tsaava i inni v. Gruzja, 11.12.2025 r., Wielka Izba, skargi 13186/20 i inne, par. 225.

Brak formalnego statusu osoby prawnej w prawie krajowym nie uniemożliwia podmiotowi występowania w charakterze skarżącego, jeżeli jego prawa i zdolność do podejmowania działań prawnych we własnym imieniu zostały uznane przez organy krajowe, w tym sądy.

Wyrok Anti-Corruption Foundation (FBK) i inni v. Rosja, 16.12.2025 r., Izba (Sekcja III), skargi nr 13505/20 i inne, par. 60 – dot. skoordynowanych działań na szeroką skalę w celu likwidacji struktur Aleksieja Navalnego w Rosji.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8

adw. Marek Antoni Nowicki

Autor jest adwokatem niewykonującym zawodu (Izba Adwokacka w Warszawie), ekspertem międzynarodowym w dziedzinie praw człowieka. W okresie stanu wojennego w 1982 r. jeden z założycieli podziemnego Komitetu Helsińskiego w Polsce i współautor wszystkich jego raportów, w tym o prawach człowieka w Polsce w stanie wojennym (Raport Madrycki). Współzałożyciel Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. W latach 1993–1999 orzekał w Europejskiej Komisji Praw Człowieka w Strasburgu. W latach 2000–2005 był międzynarodowym Rzecznikiem Praw Obywatelskich w Kosowie, a w latach 2007–2016 – prezesem Izby Doradczej ONZ ds. Praw Człowieka w Kosowie.

The author is a non-practicing advocate (District Bar Association in Warsaw), an international expert in the field of human rights. During the period of martial law in 1982, he was one of the founders of the underground Helsinki Committee in Poland and a co-author of all its reports, including on human rights in Poland during martial law (Madrid Report). Co-founder of the Helsinki Foundation for Human Rights. From 1993 to 1999, he adjudicated at the European Commission of Human Rights in Strasbourg. From 2000 to 2005, he was the international Ombudsman in Kosovo, and from 2007 to 2016, he was president of the UN Advisory Board on Human Rights in Kosovo.

Abstract

Keywords: *prohibition of torture, right to a fair trial, right to respect for private and family life, freedom of expression, protection of property, right to free elections, prohibition of discrimination, general prohibition of discrimination, individual applications*

European Court of Human Rights – Case Law Review (October–December 2025)

The review of the case law of the European Court of Human Rights presents the most significant views expressed in judgments issued by the European Court of Human Rights in the period from July to September 2025. It covers issues related to:

prohibition of torture, right to liberty and security, right to a fair trial, right to respect for private and family life, freedom of expression, protection of property, right to free elections, prohibition of discrimination, general prohibition of discrimination, individual applications.

DOI: 10.54383/0031-0344.2026.02.8